

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра міжнародного бізнесу та економічної теорії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-
педагогічної роботи

Пантелеймонов А.В.

“ _____ ” _____ 2019 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Зовнішньоекономічні зв'язки України

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

галузь знань: **29 «Міжнародні відносини»**

спеціальність **292 «Міжнародні економічні відносини»**

освітня програма **«Міжнародний бізнес»**

вид дисципліни: **за вибором**

факультет **Міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу**

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“__” серпня 2019 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: к. е. н., доцент кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії Дерід І.О.

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії

Протокол від “__” серпня 2019 року № 1

В.о. завідувача кафедри

_____ Дерід І.О.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “__” серпня 2019 року № 1

Голова методичної комісії

_____ Григорова-Беренда Л.І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Зовнішньоекономічні зв'язки України» є вибірковою навчальною дисципліною циклу професійної та практичної підготовки студентів бакалаврського рівня освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою «Міжнародний бізнес».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни є формування у студентів системи теоретичних знань про сучасний стан і просторово-часові особливості зовнішньоекономічних зв'язків України, закладення навичок практичного застосування отриманих знань.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- виявити сутність та види зовнішньоекономічних зв'язків та зовнішньоекономічної політики;
- проаналізувати сучасний стан зовнішньоторговельних зв'язків України;
- дослідити транзитний потенціал України на міжнародному ринку;
- дослідити місце України на світовому ринку туристичних послуг;
- дослідити зовнішні зв'язки України в інвестиційній та валютно--фінансовій сферах;
- проаналізувати місце України в світових міграційних процесах;
- дослідити місце України на світовому ринку ІТ-послуг;
- визначити зовнішньоекономічну безпеку України.

1.3. Кількість кредитів - 3

1.4. Загальна кількість годин - 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
<u>Денна форма навчання</u>	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-ий	-й
Семестр	
4-ий	-й
Лекції	
32 год.	год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.-	год.
Лабораторні заняття	
Не заплановано	год.
Самостійна робота	
42 год.	год.
Індивідуальні завдання	
Контрольна робота (5 годин в межах самостійної роботи)	

1.6. Заплановані результати навчання

Знати:

- 1) теоретико-методичні основи дослідження зовнішньоекономічних зв'язків країни;
- 2) умови та фактори формування і розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України;
- 3) сучасну зовнішньоекономічну політику країни та систему регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні;
- 4) сучасний стан, динаміку, товарну і географічну структуру зовнішньої торгівлі товарами та послугами України;
- 5) зовнішньоторговельні відносини України з іншими країнами та регіонами світу;

б особливості інвестиційної діяльності за участю України;

7) прикордонне і транскордонне співробітництво України, її участь у міжнародних організаціях, міжнародний туризм, міграцію робочої сили та інші види зовнішньоекономічних зв'язків України;

8) основні проблеми та перспективи розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України.

- **Вміти:** розкривати сутність основних термінів, понять та категорій курсу;
- застосовувати основні положення теорій зовнішньоекономічної діяльності;
- виявляти зв'язки між особливостями географічного положення, природно-ресурсного потенціалу, трудових ресурсів, потенціалу, характерними рисами промисловості, сільського господарства, транспорту тощо та зовнішньоекономічними зв'язками України;
- проводити аналіз основних форм і видів зовнішньоекономічних зв'язків України;
- виявляти просторово-часові особливості формування та розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України;
- визначати експортно-імпортний потенціал та інвестиційну привабливість регіонів України;
- визначати можливих торговельних партнерів України;
- розкривати зміст зовнішньоекономічної політики та системи регулювання зовнішньоекономічної діяльності України;
- виявляти проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв'язків країни, обґрунтовувати можливі шляхи їх вирішення;
- окреслювати подальші перспективи розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України;
- визначати причини, типи та характер міжнародних конфліктів і суперечок, обґрунтовувати і застосовувати економічні, юридичні та дипломатичні методи і засоби їх вирішення на міжнародному рівні, відстоюючи національні інтереси України;
- застосовувати відповідні методи, правила і принципи функціонування МЕВ для розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність та види зовнішньоекономічних зв'язків. Зовнішньоекономічна політика: сутність, типи, принципи та основні напрямки реалізації.

Визначення зовнішньоекономічних зв'язків. Функції, що виконують зовнішньоекономічні зв'язки. Класифікація зовнішньоекономічних зв'язків: зовнішньоторгові, фінансові, виробничі, інвестиційні. Державне регулювання зовнішньоекономічних зв'язків. Державні органи України з регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Законодавство України з регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Зовнішньоекономічна політика: сутність, типи, принципи та основні напрямки реалізації.

Тема 2. Зовнішньоторговельні зв'язки України: статистичні дані та основні тенденції

Статистичні дані зовнішньої торгівлі України. Аналіз динаміки та проблем зовнішньої торгівлі України. Основні торговельні партнери України. Тарифне та нетарифне регулювання зовнішньої торгівлі в Україні.

Тема 3. Торговельно-економічне співробітництво Україна-ЄС.

Положеннями розділу IV "Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею" Угоди про асоціації між Україною та ЄС. Динаміка лібералізації зовнішньої торгівлі між Україною та ЄС відповідно до положень поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі. Структура експорту та імпорту між Україною та ЄС.

Тема 4. Торговельні зв'язки України та Польщі

Аналіз динаміки змін у торгівлі між Україною та Республікою Польща з моменту вступу Польщі до ЄС. Товарна структура торгівлі між Україною та Республікою Польща. Торговля послугами Україною та Республікою Польща.

Тема 5. Торгівельні зв'язки України та Туреччини.

Інтереси України щодо Туреччини та Туреччини щодо України. «Економізація» двосторонніх відносин. Аналіз торгівлі України та Туреччини. Механізм вдосконалення двосторонніх торговельно-економічних відносин між Україною та Туреччиною.

Тема 6. Торгівельні зв'язки України та Індії. Торгівельні зв'язки України та Китаю.

Огляд ринку Індії. Експортно-імпортні відносини України та Індії. Огляд перспективності пріоритетних товарів. Митні тарифи в торгівлі з Індією.

Огляд ринку КНР. Торгівельна статистика Україна-КНР. Пріоритетні товари.

Тема 7. Торгівельні зв'язки України та Білорусі. Торгівельні зв'язки України та Молдови.

Нові тенденції розвитку зв'язків України та Білорусі. Аналіз торговельних зв'язків України та Білорусі.

Специфіка зовнішньої політики Україна-Молдова. Аналіз торговельних зв'язків України та Молдови.

Тема 8. Торгівельні зв'язки України та США.

Українсько-Американська Рада з торгівлі та інвестицій. Торговельно-економічне співробітництво України та США на сучасному етапі. Митне регулювання імпорту металопродукції в США і інтереси України.

Тема 9. Транзитний потенціал України на міжнародному ринку.

Поняття режиму транзиту. Транзитне мито в Україні. Транзит газу територією України: проблеми та перспективи. Місце України в проектах міжнародних транспортних коридорів.

Тема 10. Україна на світовому ринку туристичних послуг.

Передумови формування стратегічної пріоритетності сфери туризму в економіці України. Інфраструктура Українського туристичного бізнесу.

Позиціонування Семи чудес України на світовому ринку туристичних послуг. Статистика розвитку міжнародного туризму в Україні

Тема 11. Інвестиційна діяльність як вид зовнішньоекономічних зв'язків України.

Категоріальний апарат міжнародного інвестиційного процесу. Правове регулювання іноземних інвестицій в Україні. Статистичні дані про обсяги іноземних інвестицій в Україну та з України. Оцінка сучасного інвестиційного клімату в Україні. Спеціальні (вільні) економічні зони, території пріоритетного розвитку та індустриальні (промислові) парки як засоби залучення іноземних інвестицій у світі і їх відсутність в Україні.

Тема 12. Прикордонне і транскордонне співробітництво як види зовнішньоекономічних зв'язків України

Закон України «Про транскордонне співробітництво». Сутність поняття Єврорегіон. Єврорегіони України та проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв'язків у них. Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2016-2020 роки.

Тема 13. Україна в системі міжнародних валютно-фінансових відносин.

Регулювання валютного ринку Національним банком України. Декрет Кабінету Міністрів України Про систему валютного регулювання і валютного контролю. Зовнішній борг України. Хронологія відносин України з МВФ. Проблеми зовнішнього боргу України.

Тема 14. Міжнародна міграція робочої сили як особлива форма зовнішньоекономічних зв'язків України.

Зростання міжнародної мобільності населення. Трудова міграція. Освітня міграція. Шукачі притулку. Міграція в Україну. Неврегульована міграція.

Тема 15. Україна на світовому ринку ІТ- послуг. Україна в науково-технічній та виробничій кооперації.

ІТ-індустрія в Україні. Місце ІТ-послуг в українському експорті. Розвиток в Україні міжнародного ІТ-аутсорсингу. Науково-технічна співпраця Україна-ЄС. Сутність та значення кластеризації для міжнародного економічного співробітництва України

Тема 16. Зовнішньоекономічна безпека України.

Сутність економічної безпеки. Сутність зовнішньоекономічної безпеки. Зовнішньоекономічна безпека України.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Сутність та види зовнішньоекономічних зв'язків. Зовнішньоекономічна політика: сутність, типи, принципи та основні напрямки реалізації.	5	2	1			2
Тема 2. Зовнішньоторговельні зв'язки України: статистичні дані та основні тенденції	5	2	1			2
Тема 3. Торговельно-економічне співробітництво Україна-ЄС.	5	2	1			2
Тема 4. Торговельні зв'язки України та РФ.	5	2	1			2
Тема 5. Торговельні зв'язки України та Туреччини.	5	2	1			2
Тема 6. Торговельні зв'язки України та Індії. Торговельні зв'язки України та Китаю.	5	2	1			2
Тема 7. Торговельні зв'язки України та Білорусі. Торговельні зв'язки України та Молдови.	5	2	1			2
Тема 8. Торговельні зв'язки України та США.	5	2	1			2
Тема 9. Транзитний потенціал України на міжнародному ринку.	5	2	1			2

Тема 10. Україна на світовому ринку туристичних послуг.	5	2	1			2
Тема 11. Інвестиційна діяльність як вид зовнішньоекономічних зв'язків України.	5	2	1			2
Тема 12. Прикордонне і транскордонне співробітництво як види зовнішньоекономічних зв'язків України	5	2	1			2
Тема 13. Україна в системі міжнародних валютно-фінансових відносин.	5	2	1			2
Тема 14. Міжнародна міграція робочої сили як особлива форма зовнішньоекономічних зв'язків України.	5	2	1			2
Тема 15. Україна на світовому ринку ІТ- послуг. Україна в науково-технічній та виробничій кооперації.	5	2	1			2
Тема 16. Сутність економічної безпеки. Сутність зовнішньоекономічної безпеки. Зовнішньоекономічна безпека України.	5	2	1			2
Контрольна робота	5					5
Підготовка до заліку	5					5
Усього годин	90	32	16			42

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

1	Тема 1. Сутність та види зовнішньоекономічних зв'язків. Зовнішньоекономічна політика: сутність, типи, принципи та основні напрямки реалізації. Тема 2. Зовнішньоторговельні зв'язки України: статистичні дані та основні тенденції	2
2	Тема 3. Торговельно-економічне співробітництво Україна-ЄС. Тема 4. Торговельні зв'язки України та РФ.	2
4	Тема 5. Торговельні зв'язки України та Туреччини. Тема 6. Торговельні зв'язки України та Індії. Торговельні зв'язки України та Китаю.	2
5	Тема 7. Торговельні зв'язки України та Білорусі. Торговельні зв'язки України та Молдови. Тема 8. Торговельні зв'язки України та США.	2
6	Тема 9. Транзитний потенціал України на міжнародному ринку. Тема 10. Україна на світовому ринку туристичних послуг.	2
7	Тема 11. Інвестиційна діяльність як вид зовнішньоекономічних зв'язків України. Тема 12. Прикордонне і транскордонне співробітництво як види зовнішньоекономічних зв'язків України	2

8	Тема 13. Україна в системі міжнародних валютно-фінансових відносин. Тема 14. Міжнародна міграція робочої сили як особлива форма зовнішньоекономічних зв'язків України.	2
	Тема 15. Україна на світовому ринку ІТ- послуг. Україна в науково-технічній та виробничій кооперації. Тема 16. Сутність економічної безпеки. Сутність зовнішньоекономічної безпеки. Зовнішньоекономічна безпека України.	2

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 1 та 2	4
2	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 3 та 4	4
3	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 5 та 6	4
4	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 7 та 8	4
5	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 9 та 10	4
6	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 11 та 12	4
7	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 13 та 14	4
8	Вивчення конспекту та ознайомлення із рекомендованою літературою за темою 15 та 16	4
9	Виконання контрольної роботи	5
10	Підготовка до заліку	5
	Разом	42

6. Індивідуальні завдання

Контрольна робота, на виконання якої передбачено 5 годин із загального обсягу самостійної роботи студента.

Приклад завдання:

Проаналізувати зовнішньоекономічні зв'язки України із країною А за такою схемою:

1. Аналіз економіки, ринку, бізнес-середовища країни А.

2. Відображення документів, що регулюють економічні відносини між Україною та країною А.

3. Знайти, відобразити та проаналізувати дані про зовнішньоекономічні зв'язки між країною А та Україною.

4. Розкрити проблеми та перспективи зовнішньоекономічних зв'язків між Україною та країною А.

7. Методи контролю

У даному курсі дисципліни використовуються наступні форми контролю:

перевірка наявності конспекту лекцій та відвідуваності занять;

відповіді на семінарських заняттях або виконання завдань за темою для студентів на індивідуальному плані;

перевірка виконання контрольної роботи;

підсумковий контроль у вигляді письмового заліку.

Критерії оцінки успішності та результатів навчання

1. За кожне семінарське заняття встановлено максимальну кількість балів, що їх можна отримати, виконавши усі запропоновані завдання повно та без помилок. Зазвичай сюди входить відповідь на запитання, винесене на обговорення на семінарське заняття, або виступ з проблематики, винесеної у самостійну роботу студента, а також чіткі короткі відповіді студента на додаткові питання викладача в рамках, винесеної на обговорення теми. Якщо студент плутано та неповно відповідає на основне питання, не відповідає на додаткові питання – його бал знижується. Підвищити його студент може, проявляючи подальшу активність на семінарі, відповідаючи на питання, поставлені іншим студентам, якщо ті не знають відповіді.

2. У курсі дисципліни передбачено 1 контрольну роботу. Контрольна робота виконується вдома має ряд вимог до оформлення, в основі роботи - пошук інформації для повної аргументованої відповіді на поставлене проблемне

питання. Виконання всіх вимог і наукова цінність роботи дає максимальний бал.

4. Ведення студентом охайного, повного конспекту протягом семестру дає максимум балів, виділених за цей вид активності.

3. Підсумком вивчення дисципліни є складання письмового заліку. Питання, що виносяться на залік надаються студенту заздалегідь.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота											Залік	Сума
										Разом		
Т 1, 2	Т 3, 4	Т 5, 6	Т 7, 8	Т 9, 10	Т 11, 12	Т 13, 14	Т1 5, 16	Контроль на робота	Конспе кт	60	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5					

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Зовнішня торгівля України товарами та послугами у 2016. Статистичний збірник. – Київ, 2017. – 152 с.
2. Інвестиційні офшори [Текст] : навч. посіб. / М. І. Карлін, О. А. Івашко. – Луцьк : Вежа-Друк, 2017. – 292 с.
3. Хрупович С.Є. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навчальний посібник для студентів усіх форм навчання напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства», спеціальності: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» / Світлана Хрупович. – Тернопіль, 2017.- 137 с.
4. Українська призма: Зовнішня політика 2017. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. – Київ, 2018. – 232 с.

Додаткова література

5. Пасічник А.М. та ін.. Аналіз та оцінка ефективності використання транзитного потенціалу української транспортної системи. *Електромагнітна сумісність та безпека на залізничному транспорті, 2016, № 12. С. 88-97*
6. Полковниченко С.О. Залучення зовнішніх державних запозичень та їх вплив на розвиток економіки України. *Економіка та управління національним господарством. 2017. Випуск 20. С. 194-199*
7. Попова Ю.М., Радченко Л.М., Салогуб А.А. Торговельно-економічне співробітництво США та України в умовах глобалізації. *Глобальні та національні проблеми економіки. Світове господарство і міжнародні економічні відносини. 2016. Вип. 10. С. 106-111.*
8. Сідоров М. В. Україна на світовому ринку туристичних послуг: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія/ М. В. Сідоров, О. Є. Юрченко, С. О. Юрченко. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 256 с.

Українська призма: Зовнішня політика 2017. Аналітичне дослідження // ГО «Рада зовнішньої політики «Українська призма», Фонд ім. Ф. Еберта. – Київ, 2018. – 232 с.

Інтернет-ресурси

9. Бетлій О., Прейгерман Є. Аудит зовнішньої політики: Україна-Білорусь. Дискусійна записка URL: http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/Audyt-zovnishnoyi-polityky_Ukr_Moldova_ukr_inet.pdf
- Індія. Огляд ринку/ Міністерство економічного розвитку та торгівлі України URL: <https://epo.org.ua/indiya-oglyad-rynku/>
10. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
11. Євроінтеграційний портал. URL: [https://eu-ua.org/eksport-yes/sertyfikat-
eur1](https://eu-ua.org/eksport-yes/sertyfikat-
eur1)
12. Китайська Народна Республіка. Огляд ринку/ Міністерство економічного розвитку та торгівлі України URL: [https://epo.org.ua/kytajska-narodna-
republika-oglyad-rynku/](https://epo.org.ua/kytajska-narodna-
republika-oglyad-rynku/)
13. Міграція в Україні: факти і цифри 2016. URL: http://iom.org.ua/sites/default/files/ff_ukr_21_10_press.pdf
14. Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/ua>
15. The World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>